

Szerkesztői iroda:

Kassa, főutca 64. sz. a.  
hová a lap szellemi részét  
illető közlemények kü-  
lendők.

Kéziratok vissza nem  
adatok.

Csak bérmentes leveleket  
fogadjunk el.

Semmit sem közlünk, ha  
nem tudjuk, kitől jön.

Megj. minden vasárnap.

# SZINÉSZETI KÖZLÖNY

A vidéki színészet érdekeit képviselő hetilap.

A kassai színügyi választmány hivatalos közlönye.

Felelős szerkesztő: Bathory Románcsik Mihály.

Kiadóhivatal:

Kassa, főutca 64. sz.  
hová az előfizetési díjak  
küldendők.

Előfizetési feltételek:  
helyben házhoz hordva, vagy  
vidékre postán küldve

Egész évre... 6 frt — kr.  
Fél évre... 3 frt — kr.  
Negyed évre... 1 frt 50 kr.  
Két hónapra... 1 frt — kr.  
Egy hónapra... — frt 50 kr.

Előfizetések bármely nap-  
tól elfogadhatnak.  
Nyílt-tér soronként 15 kr. A  
nyílt-tér díjak előre fizetendők

## Előfizetési felhívás

### Színészeti Közlöny

című hetilap negyedik évfolyamára.

Lapunk ez év végén a negyedik évfolyamba lép. Nyugodt önértékeléssel tekintünk vissza a múltra, mert érezzük, hogy megtettük kötelességünket. Eddigi működésünk fölment a részletes ajánlás alól. A ki ismeri hétről-hétre megjelenő számaink gazdag tartalmát, az nem fog elfordulni tőlünk, a ki fáradságot vesz magának az elolvasásra: az barátunk leand, mert lapunk minden sorában, minden tétében: a vidéki színészet érdekét és jólétét tartja szem előtt. Azonkívül nem-színész olvasóinknak is kedves olvasmányul szolgál. E kijelentésben rejlik munkásságunk önértéke a multra, és becsülványa a jövőre nézve. Mi teljes erőnkől ezután is arra fogunk törekedni, hogy a pártolásra minél érdeme-  
sebbé tegyük magunkat.

De hogy kitűzött feladatunknak a jövőben is sikeresen megfelelhessünk, az anyagi pártolás okvetlenül szükséges, mivel a lap kiállítása tetemes költséggel van összekötve.

Lapunk nagybecsű pártolói fogadják halás köszönetünket az eddigi meleg támogatásért, s ne tagadják meg ezt tőlünk jövőre sem. Reméljük, hogy az újból ismét találkoznak előfizetőink sorában mindazokkal, a kik eddig hűségesen pártol-  
ták lapunkat. Kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi szives beküldését, hogy a lap küldésére nézve tudjuk magunkat tájékoztatni. — **Előfizetési ár: január—márciusi évnegyedre 1 frt 50 kr.; január—júniusi félévre 3 frt.**

Tisztelettel

a szerkesztőség.

## A VII-ik színész-kongresszus Budapesten.

(Saját tudósítónktól.)

A mult évi augusztus hónapban megtartott rendkívüli kongresszust nem számítva, e héten hetedszer gyűltek össze az ország minden részéből a magyar színigazgatók és társulatok képviselői Budapesten, hogy a vidéki színészetet, ezt az elárult ügyet rendezzék, és messze jövőre kiható határozataikkal kijelöljék azon utat, melyen lassan, de biztosan haladva elérjék a kitűzött célt: a vidéki színészet szellemi és anyagi emelkedését. A kongresszus lefolyását, melyen igen üdvös és fontos határozatokat hoztak, következőkben foglaljuk össze:

### Az ismerkedési estély

december 12-én este, a Szikszay-féle vendéglő első emeletén, az írói és művészi körben tartott meg. Körülbelül 70—80-an gyűltek össze a társas vácserákra, mely a legvidámabb hangulatban folyt le. Daczára, hogy nagy kérdések megvitatása volt készülöben, s ellentétes kérdések várak kiegyenlítésre, a tagok mégis jól találták magukat egymás társaságában. Volt toaszt, sok szóbeszéd, élez, elmés megjegyzés elég; a mi élénk-séget a színész kedélye kifejtethet, mind ki volt fejtve. Mondanunk sem kell, hogy telköszöntők nagy számmal voltak. — Az első toasztot Ribáry József miniszteri tanácsos mondta, éltetvén a színész-kongresszus tagjait s biztosítván az egész kongresszust, hogy addig nem nyugszik, míg a vidéki színészet ügyét zöld ágra nem juttatja. — A társaság éjfélig volt együtt, s ekkor elszedtek a „viszontlátásig.”

### Az első nyilvános ülés.

(Első nap, decz. 13.)

Az első ülésre az „Orient“ szálloda nagy terme egészben megtelt. Még eddig egyik kong-

resszus sem örvendett ily látogatottságnak, mint a mostani. Eőre látható volt, hogy igen zajos jeleneteknek fog színteréül szolgálai a közgyűlés terme, a mi az ülések folyamán meg is történt. A nemzeti- és népszínház több tagja, továbbá ügyvédek, hírlapírók, mint a vidéki társulatok föl-kért képviselői jelentek meg.

A kongresszuson jelen voltak, mint a köz-ponti igazgatótanács tagjai: Ribáry József elnök, Feleki Miklós alelnök, Kovács István titkár, Szuper Károly helyettes pénztárnok, Bulyovszky Gyula, Benedek József, Rajkay F. István. Leveleki Molnár Ágoston. A színigazgatók közül, a következők vettek részt személyesen a gyűlésben: Aradi Gerő, Balassa Károly, Balogh Alajos, Bánfalvi Béla, Bogdy Alajos, Horváth Ferencz, Jakab Lajos, Krecsányi Ignác, Lászy Vilmos, Mannsberger Jakab, Miklós Gyula, Nyéki János és Tóth Béla. — Képviselték magukat: Grimm János, Marosy Károly, — Sztupa Andor, Sztupa György gyógyszerész, — Várady Ferencz, V. Kovács József, — Völgyi György, Nyikos Sándor ügyvéd — által.

A kongresszust Ribáry József miniszteri tanácsos és a központi igazgató-tanács elnöke d. e. 10 órakor nyitotta meg, körülbelül a következőket mondván:

Tisztelt közgyűlés! Ismét nekem jutott a szerencse, hogy a központi igazgató-tanács, de a magam nevében is a magyar színészetnek igen t. képviselőit az egyesület hetedik közgyűlésén örömmel és szívélyesen üdvözölhessem. Üdvözlöm önöket, nemcsak egyénileg, a ki mindig örömmel látom a magyar színészet deli alakjait, a kiknek nagyobb részét személyesen van szerencsém ismerni, hanem azért is, mert azt hiszem, hogy azon sok tapasztalás, melyet önök a színészet körében szereztek és magukkal hoztak, azon sok tehetség és jóakarát, mely önökben van, itt egymással érintkezve és eszmét cserélve, azon ügynek, melyért buzgólkodunk, csakis javára lehet. Miként a mythoszi alak, mely minél többször érintkezett az anyafölddel, annál több erőt volt képes kifejteni, úgy hiszem, hogy ezen többszöri személyes érintkezésünk áldásossá és sikeressé teendő a munkát, a mely önökre vár.

Az első közgyűlést kivéve, mely ezen egyesületet megalakította, nem volt közgyűlés, melynek teendői oly számosak lettek volna, mint a jelenlegi közgyűlésnek s e tekintetben a felolvasandó jelentésből méltóztatnak megérteni azon javaslatokat, melyeket az igazgató-tanács előterjeszteni szükségesnek tartott.

Ezután megjegyzé, hogy e javaslatok a komoly megfontolás és az ügy iránti meleg érdeklődés kifolyásai s azon meggyőződését fejezte ki, hogy a hozandó határozatok, terjenek bár el a javaslatoktól, az ügy javának előmozdítására fog-nak szolgálai. Köle-önös méltánylásra hívta fel végül a közgyűlés tagjait egymás nézetei iránt s a közgyűlés megnyitottanak nyilvánította, felhíván a közgyűlést az alakulásra; t. i. a tagok igazol-  
lására és az elnökök és jegyzők megválasztására.

Erre Ribáry József, kit teendői szólítottak el, a közgyűlés zajos éljenzése által kísérve eltávozt s az elnökséget Feleky Miklós alelnök vette át.

A kiküldött igazoló bizottság működése alatt a közgyűlés néhány perczre felfüggesztetett. A bizottság nevében az ismét megnyílt ülésben Benedek József terjesztette elő az eredményt.

E szerint igazgató személyesen és meghatalmazott által jelen van 15; társulati képviselő 33. Ezek közül 13 a nyugdíjintézetnek nem tagja. A társulati képviselők közül tehát h us z van jelen a nyugdíjintézet részéről és 15 igazgató.

A megbízottak nevei a következők: Bács

Károly, Odry Lehel, Bartha László képviselik az aradi társulatot. Faludy Antal Miklós társulatát, Bokody Antal, Arányi Dezső, Havasy Jenő Jakab társulatát, Lukácsy Sándor Balog Alajos társulatát, Kazaliczky Antal, Németh János Sztupa társulatát, Tóth Antal, Fenyéri Mór Krecsányi társulatát, Dombay Mihály, Benedek József, Benedek Lajos Bogdy társulatát, Brankovics György a „Budapest“ szerkesztője Szabó Antal társulatát, Szeles József, Verő György, Sántha István Aradi Gerő társulatát, Makróczy János Gáspár és Balassa társulatát, Vízvári Gyula Völgyi társulatát, Kóródy Péter, Nagy Vincze Tóth Béla társulatát. Polonyi Géza ügyvéd Nyéki társulatát. Kovács Elemér, Timkó József szerkesztő Gerőfi társulatát, Szépfaludy Ö. Ferencz hírlapíró, Tiszai Dezső Lászy társulatát, Vedress Gyula, Letenyei Károly, Pongrácz Béla Károlyi szintársulatát, Komáromy Jenő Grim János társulatát, Szemere Attila hírlapíró Beödy társulatát.

Nem voltak képviselve: A kolozsvári színház, Károlyi Lajos, Beödy Gábor, Csóka Sándor, Gerőfi Andor, Bényei István, Hubay Gusztáv, Szegedi Mihály, Homokay László, Jakabffy Gábor, Kárpáthy György, Kőszeghy Endre, Kétszery József, Várady Ferencz, Zoltán Gyula színigazgatók. Továbbá: a szabadkai és szatmári szintársulatok.

Rövid eszmeesere folyt a felett, vajjon azon megválasztott képviselők, kik az egyesület nem tagjai, bírnak-e szavazati joggal s illetőleg igazolhatók-e? A közgyűlés Polonyi Géza választott képviselő felszólalása folytán elhatározta, hogy az alapszabályok értelmében az ily megválasztott képviselők a közgyűlésen szavazati joggal is bírnak, mire Feleki azon reményét nyilvánítja, hogy az ily megválasztott képviselők alapító vagy pártoló tagok lesznek. Brankovics György kijelenté, hogy a míg él, pártoló tagja lesz az egyesületnek.

A közgyűlés az eddigi elnökségnek köszönetet szavazván, Krecsányi indítványára Ribáry elnökké és Feleky alelnökké választatták. A jegyzői székeket Vedress Gyula és Arányi Dezső foglalták el.

Ezután a következő bizottságok alakítottak meg:

A kérvényi és javaslati bizottságba megválasztottak: Miklós Gyula, Bokody Antal, Polonyi Géza, Bács Károly és Tiszai Dezső.

A számvizsgáló bizottság tagjai: Lászy Vilmos, Havasi Jenő és Burtha László. A színházi törvényi bizottság tagjai: Krecsányi, Szeles, Benedek, Kazaliczky és Jakab Lajos. Ellenőrzési bizottság tagjai: Bács Károly, Szeles József és Kovács Elemér.

Arányi indítványára a közgyűlés a bécsi Ring-színház tagjaihoz részvétíratot fog intézni. Ezután a központi igazgató-tanács jelentése olvastatott fel.

E jelentésben az igazgató-tanács több javaslatot terjeszt a közgyűlés elé. E javaslatok a következők:

I. A magyar színész-egyesület és nyugdíj-intézetnek alapszabályi javaslata.

E javaslat, lényegében nem tér el a most érvényben levő alapszabályoktól, de rendszeresebben, a tárgyak szorosabb összefüggését szem előtt tartva van szerkesztve, és a legnagyobb változtatás abban nyilvánul, hogy míg eddig a színész-egyesület és nyugdíj-intézet alapszabályai elkülönítve voltak egymástól, most egyesítvük, minek szükséges voltát leginkább az igazolta, hogy a két intézménynek mostani alapszabályok szerint is egy s ugyanazon kormánya van, t. i. a központi igazgató-tanács.

II. Utasítások a központi iroda hivatalnokai számára.

Miután a központi iroda, mint az egyesület kormányának, a k. ig. tanácsnak végrehajtó közege, — az eddigi közgyűléseken nyilvánult álta-



lános óhaját folytán, az alapszabályokba főlvetett, hivatalnokai számára — hatáskörüket körülvevő — utasításokat kidolgozni mulhatatlanul szükséges volt.

Az alapszabály-tervezethez csatolt javaslatok közül:

Az I. annak meggátlását célozza, hogy egy igazgató ugyanazon időre ne folyamodhassék több város helyi engedélyért, mi által — miután csak egy helyütt működhetik — más igazgatót, illetőleg szintársulatot megfoszt keresetétől.

Ha azonban a kerületi rendszer újból életbe lép, e tárgyban intézkedni — természetesen — fölöslegessé válik.

A II-ik azon előzetes intézkedésekről szól, melyek kétségkívül szükségesek lesznek azon esetre, ha a közgyűlés a kerületi rendszer visszaállítását elvileg netalan kimondaná.

A III-ik javaslat a vidéki társulatok műsorában gyakran előforduló s a műveltebb izlést és közérkölesiséget sértő szindarabok előadásának meggátlására.

A IV-ik az országban működő ugynevezett daltársulatokra.

Az V-ik a nagyon elszaporodott műkedvelő társulatokra.

A VI-ik a német szintársulatokra vonatkozik.

A VII-ik javaslat szól az egyesület hivatalos lapjáról a mennyiben annak alapítását a közgyűlés szükségesnek tartaná.

E javaslatokhoz vannak csatolva a fixum és osztályos társulatoknál életbeléptetendő egyöntetű szerződések mintái.

Végül előterjesztetik a színházi törvényekről szóló javaslat, mely tüzetes tanulmány tárgyává téve, a most divó törvények véleményadás végett valamennyi szintársulatnak megküldettek s az ezek által közölt megjegyzések tekintetbe vételével szerkesztettek.

A jelentés továbbá a határozatok fogantatásának tekintetében felelmit a kerületi rendszer körül felmerült mozzanatokot. „Lehetetlen — így szól a jelentés — meg nem emlékeznünk arról, hogy a kerületi rendszer ellen, a mely anyuközgyűlésen át, mint a magyar vidéki színészet existenciájának egyedül biztosító eszköze tüntetett fel, alig lépett életbe, tehát mielőtt czél szerződés vagy czél szerződéséről alapos meggyőződés szerzettethetett volna, már történtek itt-ott felszólalások, de a magyar vidéki színészet által alkotott s a nagyművészet m. kir. belügyminiszterium által megerősített szabály fennállt és mi, mint az egyesület törvényeinek, végzéseinek végrehajtó közege, fölünk telhetőleg mindent elkövetünk, hogy e szabálynak a gyakorlatban érvényt szerezzünk.

Ebből kifolyólag, midőn néhai Kuthy Béla, ki akkor a szatmári kerületben működött, önhatalmulag csapott át a marosvásárhelybe, a nélkül, hogy erre ezen kerület igazgatója, Várady Ferencz beleegyezését kieszközölte volna, 1880-ik évi május 18-án tartott ülésünkől fölterjesztést intéztünk a nmlgu m. k. belügyminiszteriumhoz azon alázatos kérelemmel, hogy Kuthy Bélától, mint az egyesület szabályait áthágótól a szintársulatok engedélyt rögtön megvonni kegyeskedjék.”

A belügyminiszterium, mint a jelentés előadja, azonnal megvonta Kuthytól az engedélyt. Azután áttér a jelentés ama tapasztalatokra és eredményekre, a melyekre a lefolyt két évben jutott.

Az igazgató tanács jelentése az eddigi tapasztalatokról így hangzik:

A kerületi rendszer eltörlése nemcsak nem szült a magyar vidéki színészetre nézve oly kedvező fordulatot mint a minőt azok reméltek, a kik eltörlését sürgették, sőt az eddiginél még nagyobb mérvben felszínre hozta ama hátrányokat, melyek indokából e rendszert az 1878-iki közgyűlés elfogadta. Napirendre tért ugyanis többi közt egy-egy igazgató által több városnak ugyanegy időre történt lefoglalása és így ezeknek más igazgatók előli elzárása, továbbá a nagy utazások, mint minő volt az idén Szathmárról Marosvásárhelyre és Fiuméből Eperjesre, melyeknél a jövedelem netalan többletet az utiköltségek emésztte fel, midőn aztán ugy az igazgatóknak, mint a társulatnak alig volt haszna.

Egyebekben a magyar vidéki színészet, ha helyzete, a jelent tekintve, anyagilag nem javult is oly mértékben, mint az óhajandó lenne, — mint igen jól tudunk, mert ismerjük azt és fájlaljuk, hogy semmiféle hatalommal sem bírtunk segí a nyújtására — erkölcsiileg mindenesetre jelentékeny vívmányokat mutathat fel.

A hatóságok a nagy közönség és egyesek, látván, mikép a színészet nem hagyva el magát, erkölcsi testülette tömörült, hogy egyesülve, egyrésztől annál sikeresebben feleljen meg közművelődési küldetésének, másrésztől annál sikeresebben feleljen meg közművelődési küldetésének, másrésztől közös erővel igy-kezzék ugy jelenén javítani, valamint jövőjét biztosítani, e példán buzdulva, szintén örvendtes mozgalmakat indítottak meg a magyar vidéki színészet érdekében.

Nem elétrévaló ugy, önmagától erőt kifejténi nem tudó vagy nem akaró testületek, eszeneszt tengődés nem részesítettnek támogatásban. Az érdeklődés tekintetében ma már oda fejlődött a közérkölet, hogy gyámolítást csak oly intézmények, vagy erkölcsi testületek vehetnek igénybe, amelyek erre, saját tetteirek teljes kifejtése által érdemeket szereztek, míg olyanok fölött, melyek magukért önmagukról

semmitsem tesznek, és helyzetök javítását, felvirágoztatását csak másoktól várják, szánszokozlag fordul el a közvélemény.

Minél nagyobb mértékben fog nyilvánulni a magyar vidéki színészet egykezete arra nézve, hogy helyzetén erejétől kitelhetőleg önmaga is akar segíteni, annál nagyobb mérvben fog részeseitől az egyesek, a nagy közönség, a hatóságok és az ország támogatásában.

A lefolyt két év alatt, az eddiginél sokkal nagyobb mérvben foglalkozott már ugy a fővárosi, mint a vidéki saját ügyünkkel, és ez igen nagy, — hálával fogadandó — gyámolítás.

Ugyanezen idő alatt négy állandó színház épült és nyitottat meg, ugymint Szombathelyen, Eperjesen, Czeglédn, Pápán, s a hatóságok, valamint maganosok azon buzgalma s áldozatkészsége, amely a színházakat elővarázsolta, kétségkívül alapról is fog gondoskodni, hogy az azon színházakban majdan működő szintársulatok léte biztosítsák.

Temesvároztól élénk mozgalom indult meg egy szintársulat bizottság alakulására, melynek tapintatos és erőteljes működése nagy horderejűvé válhatik a magyar vidéki szintársulat nézve, mert annak részére hódíthatja meg, ha nem is egészen, legalább részben az ottani színházat.

A magyar színművészetnek a soproni és pozsonyi színházakban, legalább is huzamosabb időre leendő meghonosítására, szintén megtették Sopron sz. kir. város tanácsa által a kezdeményező lépések, melyek vajha eredményre vezetnének.

A szintársulat-átalány jelentékeny leszállítása és a francziából fordított darabok árának mérséklése, tagadhatlan haszon a magyar vidéki színészetre.

De a nyugdíj-töke szaporítása körül is sorakozni kezd a közönség. Vásonkeőy Jenő új-szónyi birtokos, a Komáromi Lapokban a nyugdíjalap gyarapítására szólította fel e nyár folytán a közönséget, és 50 frttal kezdte meg az adakozást: — az idei Jókai-nappelen rendezett lakoma alkalmával 103 frt 35 kr. és ugyanott egy este 13 frt gyűlt össze.

Nem hagyhatjuk emeltilenül azt sem, hogy újabb időkben tisztességes családotból való, tanulmányokat végzett, művelt, sőt e téren már némi előismerettel bíró ifjak és nők lépnek a színész-pályára, ami egyrésztől örvendtes bizonyíték arra nézve, mikép az előítélet, amely a színészet irányában régebben nyilvánult, oszlo-féiben van, a színészet munkaképessége, s az általa elérendő sikerre nézve pedig előny, biztosíték.

Mindezen örvendtes jelenségek kutforrása mindenesetre a magyar színész egyesület és nyugdíj intézetének létezése s a magyar vidéki színészet törekvése arra, hogy első sorban önmagán segítsen saját erejéből, mert csak ezen egykezet által vonja magára a közfigyelmet.

A különböző segélyezések összegét, a 141 forint 77 krban tünteti fel a jelentés. Előadja még, hogy a lefolyt évben, a kolozsvári színházat nem számítva, 33 társulat működött a vidéken. A lefolyt évben 38 ülést tartott az igazgatóság, az előző 1880. évben 30, s így a két év alatt 65 ülés volt. Befolyt összesen 1091 ügydarab, elintéztetett ebből 1070 drb. függőben van 21. A pénztári kimutatás következő: Tagdíjak fejében befolyt: 1880. jan. 1-től 1881. decz. 12-kéig 2942 frt. Nyugdíj illetékek ugyanazon napig 9152 frt 50 kr. Tagdíjak hátraleka az összes tagoknál 3847 frt. Az igazgatók által levont, de be nem fizetett nyugdíjösszeg 779 frt 56 kr. Az egyesület vagyonértéke volt 1879. december 1-sőjén 13.833 frt 73 kr. Az egyesület vagyonértéke t. e. d-czember 12-kén 23.862 frt 79 kr. Szaporodás 10.029 frt 6 kr.

Az igazgató tanács betérjeszti egyttal az új alapszabálytervezetet és a nyugdíj-alapszabályzatot. Minek bevégezésével az ülést délután négy órára halasztották, a tagok nagyobb része azonban még együtt maradt, hogy az igazgató tanács javaslatai fölött értekezzenek. Sokan beszélték sokféle panaszt emeltiltek föl s részben elismerve az igazgató tanács érdemét, szükségesnek nyilváníták a rendszer megváltoztatását; minden felszólalónak más-más panasza volt s végre akkora lett a lármá és zsiibongás, hogy minden értekezés lehetetlenre vált és megállapodás nélkül oszoltak szét.

**Második ülés.**

(Decz. 13-án d. u. 4 órakor.)

Ribáry József elnök, d. u. 4 órakor megnyitván a közgyűlést, a jegyzőkönyv hitelesítése után felolvastatták a ma délelőtt előterjesztett s fentebb ismertetett igazgatótanács jelentés mellékletei.

A kongresszus tudomásul vette a) a belügyminiszter leiratát, melyben a szini kerületi rendszereket egyelőre megszünteti, b) a pénzügyminiszter körrendeletét, melylyel megengedi, hogy a színházi bélyegek fejében 10. illetve 5 frt átalány fizetessék a szintársulatok által. A közgyűlés Timkó indítványára a pénzügyminiszternek köszönetet szavazott.

Az igazgatótanács jelentés azon pontjához, mely a színészet haladásáról szól, Vizváry szólalt fel. E pont így szól:

Nem hagyhatjuk emeltilenül azt sem, hogy újabb időkben tisztességes családotból való, tanulmányokat végzett, művelt, sőt e téren már némi előismerettel bíró ifjak és nők lépnek a színész-pályára, ami egyrésztől örvendtes bizonyíték arra nézve, mikép az előítélet, amely a színészet irányában régebben nyilvánult, oszlo-féiben van, — a színészet munkaképessége, s az általa elérendő sikerre nézve pedig előny, biztosíték.”

Vizváry csodálkozását fejezte ki a fölött, hogy az igazgatótanács jelentésébe e passzus felvétehető. Ebből az következik, hogy azok a kik ezeltől léptek a színész pályára, nem tisztességes és nem művelt egyének. Ezt szóló határozottan

visszautasítja és jegyzőkönyvileg kívánja a jelentés e részét helyreigazíttatni.

Ribáry kijelenti, hogy az ő figyelmét a jelentés ezen része elkerülte. A szóban forgó passzus kétségtelenül nem jól fejezi ki azon gondolatot, melyet kifejezni akar s a gyűlés helyeslése között kijelenti, hogy e passzus jegyzőkönyvileg ki fog igazíttatni. (Helyeslés.)

Timkó József a számadási kimutatásokra reflektálva sajnálkozását fejezi ki a fölött, hogy a szintársulatok közül számosan a színészekről levont bírságpénzeket és nyugdíjösszegeket nem küldték be. Ez által ezen pénzek rendeltetésüktől elvonattak és szóló határozottan kimondja, hogy ez nem egyéb sikkasztásnál. (Helyeslések.) Azt hiszi, hogy ez büntető eljárás tárgyát képezi s azért felszólítottatni kívánja az igazgató tanácsot, hogy rövid határidőt, pl. egy hónapot szabjon a pénzeket be nem küldött igazgatóknak, s ha ekkor sem felelnek meg kötelezettségüknek, ellenük a büntető eljárás megindítását kérje. (Helyeslés.)

Tóth Béla tiltakozik a sikkasztás kifejezése ellen s nem engedheti meg azon feltevést, hogy itt oly feltevés fejeztessék ki, mely másokra árnyat vet. A vidéki színészet sokat küzd anyagi bajokkal s ezekben felszök legnagyobb oka annak, hogy a nyugdíjrészeket be nem küldhettek.

Ribáry József örömmel fogadja a történt felszólalást, mert az igazgató tanács eddig minden felszólítás és sürgetés dacára nem volt képes ezen künnlevő hátralekakat behajtani.

E kérdés felett a József és szenedélyes vita fejlődött ki.

Feleki azon nézetét nyilvánítja, hogy ne használjon már előzetesen oly kifejezéseket a közgyűlés, mint a „sikkasztás”. A maga részéről elég garancziának tartaná, ha a kötelezettségüknek e tekintetben meg nem felelő szintársulatoktól az e n g e d é l y m e g v o n a t i k.

Lászy Vilmos tiltakozik a sikkasztás kifejezés ellen. Ennek oka, hogy a levont bírságpénzek és nyugdíj-összegek be nem küldettek, legtöbb helyütt az volt, hogy az igazgatótanács többszöri sürgetésre sem küldte meg az ellenőrzési könyveket.

Hosszabb eszmecsere után Ribáry József elnök szólalt fel s kijelenté, hogy az igazgatótanács a maga részéről minden lehető megtett, de azon eszközökkel, melyeket eddig használt, nem volt képes eredményt elérni. A közgyűlés határozatként tehát kimondja, hogy az igazgatótanács felhatalmazatik, szükség esetében büntető eljárás megindítását is kezdeményezni azon igazgatók ellen, a kik a színészekről levont bírság-és nyugdíjpénzeket felszólítás dacára sem szolgáltatják be. Ezel ezen kérdés elintéztetett.

Elnök bejelenti, hogy az igazgató-tanács egy harmad része a szabályok értelmében kilép, Kápolnay János és Szathmáry Árpád pedig lemondottak, tehát ezek helyett is választást kell eszközölni. A központi tanács budapesti tagjai közül kisorsoltattak: Beresényi Béla, Tamási József, Dr. Várady Antal, Komócsy József, Egressy Akos, Balázs Sándor, és Egri Kálmán. A vidékiek közül Krasznay Mihály, Havranek József, Geröly Andor, id. Szilágyi Béla, Miklósy Gyula, Krecsányi Ignác és Temesváry Lajos. A választás megejtésére, a holnap délután tüzetett ki.

Ezek után azon kérdést veti föl az elnök, ha vajjon elfogadja-e a közgyűlés általánosságban tárgyalás alapjául a benyújtott s a tagoknak szétosztott javaslatot? A tanácskozás megkezdése előtt azonban elolvastatja az ügyrend azon szakaszait, melyek a közgyűlés tanácskozási rendjére vonatkoznak, azokat, tekintettel a lefolyt heves vitára, zsinórmértékül ajánlva a tagok figyelmébe.

Timkó hosszabb beszédben adja elő nézeteit a színész-egyesület és nyugdíjintézet fölött és azon kérdést intézi az elnökhez, való-e, hogy a belügyminiszterium kebelében a színészet rendezése tárgyában előmunkálatok folynak? Erre Ribáry József a közgyűlés nagy derűtsége között kijelenté, hogy abból, hogy ő belügyminiszteri tanácsos is, épen nem következik, hogy felvilágosításokat adhat a belügyminiszterium kebelében előforduló ügyekről. Timkó ezután ismételve felszólal és kijelenté, hogy a bíráskodási jogot az igazgatótanácsnak a színészek ügyei felett nem adja meg, és a munkálatot, a részletes tárgyalás alapjául sem fogadja el.

Bulyovszky válaszul megczófolja azzal, hogy a színészet, mint testületnek vannak oly ügyei melyek nem tartoznak a bíróság elé, s ezt csakis az igazgató tanács intézheti el; továbbá kifejti, hogy két öt tagu bizottság alig volna képes hamarjában összeállítani valami jobbat, mint a mit összeállított a központi bizottság hosszú munkálatok alapján; nem pártolja Timkó indítványait, s elfogadja a javaslatot tárgyalás alapjául. Barta László hosszas beszédben indokolja, hogy ő elfogadja a javaslatot



tárgyalás alapján, van benne sok javítani való, de ez a részletes vita alapján fogja képezni. A szépen elmondott beszéd élénk helyesléssel fogadtatott. Több szónok nem lévén, Timkó zárszólási jogával él, s felel az ellene mondottakra, s kéri még egyszer, hogy ne fogadtassék el tárgyalásul e javaslat, s a vitát kéri befűzjeteni. A közgyűlés Timkó indítványát nagy többséggel elvetette s a tárgyalás részletes alapjául elfogadta a javaslatot. Elnök azonban határozottan szavazást tartózkodásosnak, a szavazás felállítását megejtett s nagy többséggel elfogadtatott a javaslat. A részletes tárgyalás holnap reggel 1/2 10 órákor kezdődik. Az ülés vége 1/2 8 órákor.

### Második nap.

(Harmadik ülés, decz. 14. délelőtt.)

A mai délelőtti ülés roppant viharos volt. A központi irodára vonatkozó javaslat tárgyalásánál tört ki a vihar. Egyszerre tíz szónok is beszélt, kapacitáinai igyekezve egyik a másikat. A bőbeszédűség következménye természetesen az idővesztetés volt.

Ribáry József miniszteri tanácsos megnyitván az ülést, felolvastatja a tegnapi jegyzőkönyvet. Timkó József megjegyzi, hogy a felolvasott irat nem jegyzőkönyv, hanem napló. Többen is felszólaltak még a jegyzőkönyv ellen, s így az elnök utasította a jegyzőt, hogy a jegyzőkönyvet megfelelőleg módosítsa. A gyűlés az elnököt bízta meg a jegyzőkönyv hitelesítésével.

Napirendre vettetett a központi kormányának a központi irodára vonatkozó javaslata. Jakab Lajos szinigazgató azt indítványozza, hogy a gyűlés mindenekelőtt a javaslat azon részét vegye tárgyalás alá, mely a központi irodáról szól. A gyűlés tagjai a javaslat mellett nyilatkozván, elnök, szavazás alá bocsátja a kérdést. A szavazás eredménye az lett, hogy a kongresszus tagjai Jakab indítványát majdnem egyhangulag elfogadták. Felolvasztatott a javaslat 15. 16. 17. és 18-ik §-a.

A vitát Kovács Elemér nyitotta meg. Nehány általános megjegyzést tett a javaslatra s aztán átadta a szót Benedeknek, ki a központi iroda tisztviselőit nem az igazgató tanács által óhajtja megválasztani, hanem a közgyűlés által. Ribáry miniszteri tanácsos ez ellenében kijelenti, hogy ez nem volna helyén, hanem azt óhajtja, hogy a közgyűlés az igazgató-tanácsot úgy válassza meg, hogy abban teljesen megbizzék; szerinte sokkal helyesebb volna, ha a központi iroda tisztjeit az igazgató-tanács választaná meg. Miklósy Gyula kijelenti, hogy a vidéki színészet körében a jelenlegi igazgató-tanácsban nem bíznak. Felkéri tehát a tanácsot, hogy ne csak egyharmad részben lépjének ki, hanem mind mondjanak le. Miklósy indítványát a kongresszus tagjai nagy többséggel fogadták. Bulyovszky Gyula mint igazgató-tanácsos a vadakkal szemben kijelenti, hogy ő lemond igazgató-tanácsosi állásáról.

Ribáry József sérelmesnek tartja a nem várt fordulatot az igazgató-tanács tagjaira nézve. Ő nem tudja, hogy miért vádolják az igazgató-tanács, a szónokok közül senki sem hozott fel konkrét vádat. Ha van valaki, a ki ellen vádat lehet emelni, nevezék meg az illetőt a kongresszus tagjai. (Felkiáltások: Hogyha kell, mondunk vádakat!)

Brankovics György nem szeretné, ha itt nevek említették, mert akkor a sértések vége hossza nem lenne. Szerinte szükséges, hogy az igazgató-tanács tagjai maguk közt értekezletet tartsanak, s határozatot hozzanak az iránt, vajjon lemondanak-e vagy sem? Addig pedig függesztessék fel az ülést.

Ribáry József kijelenti, hogy ő a központi tanács tagjait még ma össze fogja hívni, és a hozandó határozatot holnap közölni fogja a kongresszus tagjaival. Addig pedig kéri a jelenlevőket, hogy maradjanak nyugodtan, és folytassák a tárgyalásokat.

Ezután sok szónok következett egymásután, kik mind azt hangsúlyozták, hogy a központi irodára szükség van. A választásokra nézve azonban eltértek a szónokok egymástól, némelyek a közgyűlésre, mások a központi tanácsra akarják ruházni a jogot. Némelyek három évre akarják a hivatalnokokat megválasztani, mások csak egy évre. Arady Gerő igazgató szavazás alá akarja a kérdést bocsátani; s kijelenti, hogy ő is az iroda felállítását mellett van.

Brankovics György az iroda felállítását ellen beszélt. Szerinte, olyan intézet, mely még most is deficitben van, s melynek a tiszta jövedelme alig haladja meg a tisztviselők fizetésére előirányzott összeget, az nem állhat fenn; központi irodára, szerinte, szükség nincs.

Ribáry József elnök aztán előadja, hogy bár most a közgyűlés egyes tagjai az iroda ellen beszéltek, a múlt kongresszusi üléseken azonban

az iroda mellett nyilatkoztak a tagok. Ezután felteszi a kérdést, akarja-e a kongresszus az irodát felállítani vagy sem?

A többség az iroda felállítását mellett nyilatkozott.

Ezzel elnök kijelenti, hogy ő szívesen beleegyezik abba, hogy a tisztviselőket a közgyűlés válassza, az esetben, ha a tisztviselők fegyelmi tekintetben a központi tanács alá lesznek rendelve. Szerinte tökéletesen mindegy, ha a tisztviselők egy, két vagy három évre választanak, de azért ha élethossziglan választanak is a tisztviselők, ő igéri, hogy az illető szerződéseket úgy fogja fogalmazni, hogy az esetben, ha akar a kormány, akár bárminemű más intézkedés folytán az iroda megszüntetnék, nem követelhetnek kárpótlást. (Hosszas, zajos éljenzés.)

Benedek József azt indítványozza, hogy a központi iroda egyesítették a színházi ügynökséggel. (Zajos ellenmondások)

Jakab szinigazgató beboesátkozva a részletes vitába, az igazgató évi díját 1500 frtról 1200-ra, a titkáret 800-ról 600-ra kívánja leszállítani.

A szolga fizetésére előirányzott 350 frtot pedig teljesen töröltetni kéri, mert az igazgató vagy a titkár is elmélet naponként a postára, megégni, nem jött-e levél. (Vizváry Gyula közbe szól: Hát ha fát kell felhozni a pinczéből, akkor is az igazgató meggy!)

Aradi Gerő indítványára bizottság küldetett ki, mely a tisztviselők fizetésének redukálásával fog foglalkozni. E bizottság Aradi elnöke alatt a következő tagokból áll: Kreesányi, Bács, Kazalicsy és Benedek.

Az ülés 12 órákor, délutáni 1/2 4 óráig függesztetett.

### Negyedik ülés.

(Decz. 14-én, délután 4 órákor.)

A ma délutáni ülésbe a kilépett 1/3 igazgató tanácsosok megválasztására vonatkozó szavazategyeiket hozták el a szavazók. Délután 1/2 4 órákor a szavazatok beadatván, összszámolásuk megkezdett a kiküldött szavazatszedő bizottság által; az eredmény holnap lesz kihirdetve, valamint a jegyzőkönyv hitelesítése is előnapra marad. — Feleky elnök megnyitván a tárgyalást, felhívja a délelőtti kiküldött bizottságot, hogy terjessze elő jelentését.

Aradi Gerő, mint a kiküldött bizottság elnöke jelenti, hogy az iroda költségvetését 4930 frtról 2500 frtra szállította alá. A jelentés szerint ajánlatik egy igazgató vagy titkár 1000 frttal, egy pénztárnok 600 frttal, egy hivataloszolga 250 frttal, szállásra 250 frt, felszerelésre 100 frt, postaköltségre 100 frt, írószerekre 100 frt, fa és világításra 100 frt, összesen 2500 frt; fedezetre ajánlatik: 1000 egyleti tag, tagdíja 2 frt = 2000 frt, 10 igazgató engedélye utáni díja 10 frt = 100 frt, 20 igazgató díja 5 frt = 100 frt, a nyugdíjalapból veendő kölcsön 300 frt, s így összesen 2500 frt; e szervezetet addig ajánlja a bizottság, hogy fentartassék, míg a kormánytanács a miniszteriumtól a szükséges összeget ki nem eszközli, mely esetben a miniszterium által ajánlandó összegben tartassék fel az iroda.

Odry Lehel elfogadja a propeziózt, de nem akarja a fedezetre a 300 frtnyi kölcsönt felvenni segélyezésre a nyugdíjalaptól, óhajtja hogy pártoló tagok szerezzenek s ezek díjai által fedeztessék a kiadás, a minisztertől pedig nem óhajt határozott összeget, hanem állami segélyt kíván kérni. Barth László az igazgató fizetését 600, legfeljebb 700 frtra akarja leszállítani. Lukácsy elfogadja a bizottsági javaslatot. Vizváry azt óhajtja, hogy szubvenczió kéressék, de nem a minisztertől, hanem az országgyűléstől, ezt az eszmét pártolja Szemere Atila is, ki semmi szín alatt, egyetlenegy krajczárt sem szavaz meg a nyugdíjalapból a költségek fedezésére. Szóltak még Kovács Elemér és Timkó a tárgyalási témához. A vita folyamán következő határozati javaslatot nyújtott be 15 tag: „Mondja ki a kongresszus határozatilag, miszerint az összes működő magyar vidéki színészet szubvencionálása és évenkénti dotációja tárgyában, haladéktalanul kérvényt nyújt be a képviselőházhoz s minden módon igyekszik az ügynek a legnagyobb nyilvánosságot biztosítani. Addig is Aradi Gerő indítványát pártolva, a központi irodának a rendelkezés alatt álló pénz erejéig, a nyugdíjalap minimális megterhelése nélkül felállítani kívánja.“ Elnök e határozati javaslatot felolvastván, szavazásra bocsátja, a nagy többség azt elfogadta. Ezek szerint Aradi indítványa általánosságban elfogadtatván, a részletes tárgyalás kezdődött.

Hosszas s nagy vitára adott alkalmat Timkó azon indítványa, hogy a fedezetnél hiányzó 300 frt ne a nyugdíjalaptól vették kölcsön, hanem vették ki a színészekre még egy forint évi tagdíj, azonban a többség eljette az indítványt. A részletes tárgyalástól eltért a közgyűlés, és elfo-

gadta az Aradi-fele indítványt részleteiben is, s megbízta a kormánytanácsot, hogy egyelőre a mostani alapon tartsa fenn az irodát, s hirdesse ki a konkurzust a tisztviselői állomásokra, s annak idején hívjon ő-ze egy rendkívüli közgyűlést, hogy azon a választások megejtessenek.

A közgyűlés Odry Lehel indítványára, második tárgyal felvette azon javaslatot, mely a szinikerületi rendszert tárgyalja. E javaslatot a közgyűlés tárgyalási alapul sem fogadta el, hanem 26 szavazattal négy ellenében kimondta, hogy a kerületi rendszert a jövő évre is eljti. Tehát a kerületek nem lépnek életbe.

A napirend harmadik tárgyal, Brankovics György indítványára az „egyesület hivatalos közlönyének“ kérdése vettetett fel. Minthogy azonban e kérdésről csak akkor határozhat a közgyűlés, ha a központi iroda fel lesz állítva, e kérdést a jövő kongresszusra halasztották.

Felhatalmaztatott még a központi tanács az iránt, hogy a dallársulatok megszűntetését végezt minden lehetőleg megtegyen a kormánytól. Felzólította ezután elnök a kérvényi, a törvényi, s a számvizsgáló bizottságokat, hogy holnapra munkálataikat mutassák be.

Odry indítványára a gyűlés kimondja, hogy Feleky mellé második alelnököt választ.

Ezután elfogadtatott a színész-egyesület és nyugdíjintézetek alapszabályjavaslatából az első rész 1. 2. 3. és 4. cikké, mely az egyesület czímére, céljára, székhelyére és tagjaira vonatkozik. A zenészek és fődíszmesterek nem nyugdíj-képesek.

Az 5. és 6. §. változatlanul elfogadtatott. A 7. §. ekként módosított: Igazgatói engedélyért folyamodó egyesek vagy testületek tartoznak hiteles okmányokkal kimutatni:

a) hogy a magyar színész-egyesület tagjai, és elnök erkölcsi tekintetben nem forog fenn kifogás,

b) hogy az ügy vezetésére kellő képzettségük van, vagy e célból alkalmas művezetőt szerződtettek, kinek nevét e-cetről-estire bejelenteni tartoznak,

c) hogy társulat szervezésére elegendő szini kellékekkel, vagy megfelelő tőkével bírnak, és a társulatuk részére előirányzott egész havi fizetés feléül készpénzben rendelkeznek,

d) azok, a kik még nem voltak szinigazgatók, engedélyt csak azon esetre nyerhetnek, ha társulataiknak fixumot fizetnek. A ki proporeziós igazgató volt s fixumra fogta társulatát, az nem mehet vissza az előbbeni állapotba.

Vita kelt a 10. § b) pontja felett, mely arról intézkedik, hogy a színész-hez lépni szándékozó ifjak vizsgára köeleztessenek egy év után. Timkó és St. ki akarja hagyatni, többen szóltak hozzá. Ribáry ajánlja e paragrafus fenntartását. Elfogadtatott, s ezzel a gyűlés fél nyolc órákor véget ért.

### Harmadik nap.

(Ötödik ülés. Decz. 15. délelőtt.)

Ribáry József elnök d. e. 10 órákor megnyitván az ülést, a tegnapi tartott ülések jegyzőkönyvet olvastatja fel. A jegyzőkönyv hitelesítése után, elnök napirendre tűzi a tegnapi felbehagyott szervezeti munkálatok szakaszát. A 12., 13. és 14-ik §-okat, mely Polonyi szerint nem a szervezeti munkálathoz tartozik, hanem a fegyelmi szervezethez, felszólaló indítványa szerint kihagyják, s a fegyelmi szabályoknál vették elő. A 17. §., mely meghatározza, hogy az igazgatók minden hó letelte után kötelesek bejelenteni a lefolyt hóban előadott szindarabok ezimeit, hosszabb vitát idézett elő. Odry azt indítványozza, hogy évadonként és nem havonként köteleztessenek erre az igazgatók. Odry indítványát fogadták el. A 23. §-nál hosszabb vita keletkezett. Ebben az van, hogy az országban lévő összes igazgatóságok s színészek közt csak a közp. igazgatóság által formulázott szerződések köthetnek. A vitát Timkó kezdte meg, ki e §-t ki akarta hagyni. Polonyi hasonló nézetben van, elnök és Odry a szöveg mellett nyilatkoznak. Szavazás alá kerülén a kérdés, a nagy többség elfogadta. A következő rész, mely az egyesületi tagok jogait tárgyalja, minden nehézség s vita nélkül elfogadtatott. Ezek után VII. fejezet „Fegyelmi szabályok“ vettek tárgyalás alá.

A tárgyalás megnyitása előtt, Polonyi Géza általánosságban szól a fegyelmi szabályokról, s azokat nem tartja kielégítőeknek s sokkal világosabb, sokkal körvonalozottabb munkát óhajt, a bírósági kompetenciát s eljárást nem találja teljesen kifejtve, a forumok nincsenek határozottan megállapítva, már pedig ő a fegyelmi szabályzatot tartja nagyon érdekesnek, azért az ő maga részéről változásokat fog előterjeszteni, melyekben



a fegyelmi vétségeket megakarja állapítani s a többi aprólékosságig menő dolgokat kell előterjeszteni, s ezt a javaslatot, így mint most össze vannak állítva el nem fogadhatja; azért kéri a közgyűlést, hogy egy bizottságnak adja ki e kérdést, mely azt egy rendkívüli gyűlésen előadja, s munkálatát bemutassa. *Ribáry* elnök elismerőleg nyilatkozik *Polonyi* előadásáról s azt sok részben igen is helyesli, s elfogadja, hogy egy speciális bizottság küldessék ki, a mely legközelebbi rendes vagy rendkívüli ülésben mutassa be munkálatát, csak azt kívánja, hogy addig mondja ki a közgyűlés, hogy a közp. kormány jogosult büntetéseket kiszabni.

A bizottság eszmeje egyhangulag elfogadott s a bizottságba *Ribáry* elnöke mellett *Feleky*, *Ódry*, *Polonyi* és *Brankovics* választottak meg.

Déli 12 órakor *Feleky* Miklós alelnök is megérkezvén, elnök előadja, hogy most fogja bejelenteni a központi igazgató-tanács határozatát, melyet a *Miklósy* igazgató által tett felhívásra, hogy az egész igazgató tanács mondjon le, — hozott. Előadja, hogy tegnap az igazgató-tanácsot összehívva gyűlésre, meghívta *Miklósy*-t, ki előterjesztette, hogy azon bizalmatlanság, melyet vezetett a közgyűlésen jelzett, nem az igazgató-tanácsot, hanem annak csak két tagját illeti, s hogy e két tag az igazgató-tanács előtt magát igazolta, s hogy az igazg. tanács nem talált okot miért mondjon le *testületileg* s így kötelességszerűleg megmarad állomásán, e határozatát az igazgató-tanács egyenkinti szavazás folytán mondotta ki, nem óhajtván praecedenset csinálni jövőre.

*Miklósy* Gyula sajnálja, hogy tegnap kíméletből kíméletlen volt, rektifikálni kéri a sajtó képviselői által a jelzett bizalmatlanságot, minthogy ő azt csak két egyénre mondotta, kiket most meg is nevez, és pedig: *Rajkay* István és *Kovács* István azok, azon kifejezését, hogy e két embernek az igazg. tanácsban való léte homályt vet a tanácsra, visszavonja, de fenntartja, hogy e két ember iránt nincs bizalom a vidéki színészek között, mert ők ügynökök s mint ilyenek saját érdekeiket iparkodnak érvényesíteni a tanácsban.

*Rajkay* F. István. Nem lepte meg e nyilatkozat, ugymond, ő erre el volt készülve; 1869. óta küzd a vidéki színészet érdekeiért, melyet szívén visel s az utókor nem fogja őt népszerűtlennek jellemezni, hogy mit fog tenni e bizalmatlansági nyilatkozat folytán, azt majd utólag meggondolja, most csak annyit mond: Eljen a vidéki színészet!

**Közbeszólások:** „Mégél ön nélkül is!”

*Polonyi*: „A ki éljente akar kapni s másképp nem kaphat, elküldje: „Eljen a haza.”

*Brankovics* György azt indítványozza: mondja ki a közgyűlés, hogy a ki ügynökséggel foglalkozik, az nem lehet tagja az igazgató-tanácsnak. A helyett, hogy ezt azonnal kimondták volna, fölkel *Feleky* s megújította a már befejezett ügyet, tartván díkeziót a bizalomról. *Leveleki Molnár* Agoston, kit a letárgyalt ügy még mindig bántott, lemondott a központi igazgatósági tagságról.

*Polonyi* Géza azt indítványozta, hogy Buda-Pest főváros kéressék fel, hogy a színházi s daltársulati pénzbírságokból befolyó összegek egy részét, a színészeti nyugdíjintézetnek engedje át. Eljenzés közt elfogadtattott. Végül megszavazták *Brankovics* indítványára, hogy színházi ügynök, a központi kormányzó tanács tagja nem lehet.

Ezzel az ülés befejeztétét.

#### Hatodik ülés.

(Decz. 15-én délután 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> órakor.)

A ma délutáni ülésen *Ribáry* elnök akadályozva lévén, *Feleky* Miklós elnök.

Az ülés d. u. fél négykor megnyitván, hosszabb vitát idézett elő *Miklósy* azon indítványa, hogy a kezdő szinigazgatók az engedély megnyeréskor, a nyugdíjintézet javára 50 frtot fizessenek. A gyűlés az indítványt elvetette.

*Havasi* Jenő felolvassa a számvizsgáló bizottság jelentését, mely tudomásul vétetett.

*Szuper* Károly pénztárnok jelenti, hogy jelenleg 700 frt van nála. Ezen összeget még nem tehette le a földhitelintézetnél, mert a kongresszus közeledte előtt két nappal szaporodott fel. Általános jelenség, hogy a kongresszusok megnyitása előtt, nyakra-főre küldik az igazgatók a tagdíjakat. (*Vizvári* Gyula közbeszó: Tartsunk minden hónapban kongresszus!)

*Tiszay* a kérvényi bizottság előadója, betereszti a kérvényi bizottság határozatait. *Abday* Sándor, 82 éves veterán színésznek egyszersmindenkora 100 frtot, özv. *Vad Pálné*nek 50 frtot, *Kétszeri* Józsefnek s nejének évi 360 frtot szavazott meg a bizottság. *S. Kovács* Menyhért kérvényével a népszínházi segélyegyesülethez utasítottát. *Béresi* Miksát és nejét, *Demjén* Viktóriát, kik az egyesületből kizárattak, a közgyűlés vissza-

fogadta az egyesület kebelébe. *Wesselényi* Antal, ki, közbüntényt követett el, az egyesület kebeléből kizárattott. *Kövi* Ede és *Balogh* szinigazgató közt kötött szerződés elejtetett. *Szentesi* Károly ruhatárnok befizetett 200 frtja visszaadati rendeltetik, mert mint ruhatárnok, nem nyugdíjképes.

Némi változtatással elfogadtattak a színészegyesület és nyugdíjintézet alapszabályjavaslatának a központi igazgató-tanácsra vonatkozó 10—18 cikkéig terjedő szakaszai. Csapán a külválasztmányok alakítása idézett elő nagyobb vitát, de ezt is elfogadták.

Ezután elfogadtattott a szerződési minta. Ülés vége 3/4 8-kor.

#### Negyedik nap.

(Hetedik ülés decz. 16. délelőtt.)

A mai ülés azzal kezdődött, hogy a tegnap megejtett választás eredménye hirdettetett ki. Megválasztottak az igazgató tanács budapesti tagjaiul: *Ódry* Lehel 31, *Polonyi* Géza 29, *Bartha* László 25, *Brankovics* György 25, *Vizvári* Gyula 23, *Egressy* Ákos 22; pótagokul: *Ditrói* Mór 12, *Faludi* Antal 9, *Mihályfi* József 8 szavazattal. A vidéki tanács tagjaiul: *Krecsányi* Ignác, *Bács* Károly, *Szeles* József, *Benedek* József, *Gerőffy* Andor, *Timkó* József; pótagokul, *Miklósy* Gyula és id. *Szilágyi* Béla.

A jegyzőkönyv felolvasása után felolvastott annak a bizottságnak a jelentése, mely az igazgató és tag közt kötendő szerződés 3-ik pontjának formulázására kiküldetett. E pont a szerződés felbontásának eseteiről szól s arról, hogy ha a színész, betegség vagy más ok miatt is hosszab ideig akadályozva van a fellépésben, fizetését az igazgató mily arányban köteles fizetni. Kimondattott, hogy ily esetekben az igazgató az első hónapban fél, a második hónapban egynegyed fizetést köteles fizetni.

Következett ugyane czim 10-ik pontjának tárgyalása. Ez, valamint a 11. pont azzal a módosítással hogy: ha az igazgató az 1-én vagy 16-án esedékes fizetést két héttel a terminus után sem fizeti ki, akkor a szerződés felbontható, — elfogadtattott. A 12. és 13. pontok változtatás nélkül elfogadtattak.

A szerződési minta osztályrészes társulatoknál köthető szerződések pontozatai, a fentebbiek szerint megváltoztatva fogadtattak el.

Következett a színészek nyugdíjintézetének alapszabályaiban teendő módosítások és pótolandó új pontozatok tárgyalása. — Nagyobb vita keletkezett a nyugdíj kules megállapításánál. Felmerült ugyanis az az indítvány, hogy a színész, a színházban töltött évei s huzott fizetése összevetésével kapja nyugdíját. Ennek ellenében azt ajánlották, hogy annak a fizetésnek megfelelő nyugdíjban részesüljön a színész, a melyben egész működése idején legalább három évig részesült. Többeknek hozzájárulása után ez utóbbi indítvány fogadtattott el. A többi szakaszok, egész a XV. czimig elfogadtattak. Ezzel az ülés felfüggesztett.

#### Nyolczadik ülés.

(Decz. 16-án d. u. 4 órakor.)

*Ribáry* József d. u. az ülést megnyitván, Arányi Dezso interpellálja az elnökséget, hogy a vidéki színészet s subvencionálása tárgyában beadta-e a képviselőházhoz a kérvényt és a Ring-színházban történt szeremesétlenség folytán kifejezte-e Bécs város polgármesterének részvétét?

Az elnök felvilágosítja az interpellálót, hogy az idő rövidsége miatt a jelzett ügyben mit sem tehetett. A kongresszus a választ tudomásul vette. Ezután folytatták a délelőtti gyűlésen félbenszakadt tárgyalást a nyugdíjintézet alapszabályait illetőleg. Az egyes szakaszok részben változatlanul, részben kisebb-nagyobb módosításokkal elfogadtattak. A felmerült indítványok közt határozattá emeltetett, hogy a kongresszus felterjesztést intéz a belügyminiszteriumhoz, melyben indokolva az ugynevezett daltársulatok káros befolyását a színészetre, kéri fogja, hogy lehetőleg korlátozt számban adassék daltársulati engedély, hogy 10.000 lakosnál kisebb népességű városban daltársulat ne működhessek, hogy előfüggőnyt, jelmezt nem használhatnak, hogy ne adhassanak elő még kivonatban sem oly válfaju műveket, melyek színházak játékrendjét képezik. Mindezen intézkedéseket úgy a magyar, mint a német daltársulatokra óhajják kiterjeszteni. A német szin-társulatok ellen is fog a belügyminiszteriumhoz kérvény intéztetni, hogy német szin-társulatok részére az engedély ne az egész országra, hanem csak egyes kerületre adassék s hogy számuk korlátoztassék. Az indítvány, hogy a német szin-társulatok a lakosság arányához képest 1—2 frttal járuljanak a magyar színészegyesület alapja javára, nem fogadtattott el, mert ez a magyar és német

szin-társulatok közt összeköttetés látszatáva birhatna.

A k. ig. tanács, a vidéki városok szinügy-egeteilet fel fogja kéri, hogy lépjenek be a nyugdíjintézet sorába.

A kongresszus kötelezi az igazgatókat, hogy félévénként egy-egy előadást tartsanak a nyugdíjintézet javára.

Azon igazgatók irányában, kik a kongresszuson nem képviseltették magukat, a gyűlés rösszalását fejezte ki.

A kongresszus kimondta továbbá, hogy az igazgatók kötelesek a helyhatósághoz intézendő kérvényben, az ott tartózkodás napjának kezdetét és végét megjelölni.

Elfogadtattott, hogy a műkedvelő társulatok a szin-társulat megérkezése előtt hat héttel előadást nem tarthatnak, a darab előadhatási jogát kötelesek megszerezni s bruttó jövedelmüknek 10%-át kötelesek a nyugdíjintézet pénztárába beszolgáltatni.

*Szeles* József benyújtja a színházi törvények megbirálására kiküldött bizottság jelentését, mely szerint a bizottság a törvényjavaslatokat némi módosítással elfogadta.

A kongresszus megbizta a központi kormány tanácsot, hogy a törvényt adja ki. És ezzel az érdemleges tanácskozások bevégeződtek.

A kongresszus fél hatkor fejeztetett be végkép.

Szombaton, f. hó 17-én délelőtt a színészegyesületi központi irodában volt a zárülés, a hol a jegyzőkönyvet hitelesítették s az elnökségnek, a jegyzőknek és a sajtónak köszönetet szavaztak.

## Válasz Krecsányi I. „Válasz“-ára.

E lapok t. szerkesztője \*) alatt oda helyezte ugyan *Krecsányi* ur feje fölé (cikkje alá) a villámharitót, kijelentvén, hogy a „személyeskedő” cikkre a „személyeskedő” válaszoknak nem enged tért lapjában. Annyit azonban reménylen, megenged, hogy a „nagy pipájú, kevés dohányu” cikkre; mely nagyuri modorban fölfelé híz elégve, lefelé pedig oly szörmen-tében akar felünk, szegény halandókkal elbánni — megtehessem észrevételeimet. Azaz hogy, pardon! nem is K. I. ur cikkéhez akarok én hozzá szólni, mert hisz az szóra nem érdemes, nem lévén annak magja, (eszmeje vagy javaslata, a mely meggyőzőn vagy lelkesíten, iratván az merő loyalityá s ből) hanem hát szólok, a reám vonatkozó részről, melyet, mivel ferdit, ezennel és egész felháborodással visszautasítok.

K. I. ur ugyanis „Válasz a támadásokra” czimű cikkében (ugyan ki támadta őnt meg?! ) azt írja, hogy nekem nem kellenek paragrafusok, nem kell rend és törvény. Hát hol és mikor mondtam én ezt? Soha, sehol, és semmikor. Sőt ellenkezőleg! Ön legjobban tudja, — mert hisz együtt jegyzősködtünk s dolgoztunk, mikor a többiek mulattak, — hogy nekem nemcsak hogy nem kellett paragrafus, rend és törvény, hanem annyira kellett, hogy a helyzetünk és az okossággal megferő paragrafusok (szabályok) alkotása és elfogadtatásánál, csekély erőm teljes megfeszítésével oda működtem, hogy legyen „rend és törvény.” Hogy a mostani „Javaslatokat,” értsük meg jól: „javaslatok”-at s nem törvény, vagy „alapszabályok”-at megtámadtam, kötelességszerűleg és érdekeink megvédése szempontjából, abból lehet, nem szabad azt következtetni, hogy a meglevőket nem respektálom, miként ő vélekedik rólam. S ez a föltevés az, mit én kerekén visszautasítok.

Azt írja továbbá, hogy én csak azt kívánom, hogy a központi igazgató-tanács eszközöljön ki számunkra kétszáz ezer frt. subvenciót, ossza szét köztünk, aztán pedig hagyjon magunkra, de ne lábatlankodjék, elköltjük mi ezt a pénzt nálánálkül is.

Hát biz én azt kívánom, hogy a közp. ig. tanács eszközöljön ki számunkra subvenciót, nem kétszáz ezer frtot, mert annyiról szerénységem sohasem szólott, hanem igenis 50 ezer frttól, meynyit ki is kell eszközölni sőt ki is lehetett volna már eddig is eszközölni, ha csürés-esavarás helyett névén nevezik a gyermekét (a bajt) sőt tovább megyek: nem vetek nekik étesztendő, hogy ez a subvenció, a magyar vidéki színészet részére meg is lesz, ha a központi igazgató tanács elméleti abszurdumok helyett, gyakorlati eljárást követ. Nem kétlem azonban, hogy K. I. urnak ebből a subvencióból nem



kell. Adja isten, hogy nekem se kelljen. Hanem hát kell azoknak és kelleni fog a kik néha, gyakran, a legjobb akarat és igyekezet mellett sem keresik, kereshetik ki a gaget s ezt zálog- vagy kölcsön pénzrel f-dezgetik míg bírják... s mikor aztán nem bírják, lesz a babérfából koldusbot s a szüzigazgatóból földönfutó, mi az önök által pártolt javaslatok mellett kikerülhetlen. Ezért kell a subvenzió. Azért, hogy a jó, nemzeti ügyet szolgáló becsületben megöszült igazgatók ne taszítottassanak a kétségbeesésbe s tagjaik ne legyenek kitéve az örökös bizonytalanságnak, mint ma vannak.

Bényei István.

## A bécsi Ring-színház égése.

Mult számunkban csak röviden jelezhetjük a borzasztó katasztrófát, melynek száz száz ember-élet esett áldozatul. A budapesti napilapok részlete és kimerítő tudósítási után, olvasóközönségünk nagy része is értesült a szerencsétlenségről; a kiknek azonban nincs alkalmuk budapesti lapokat olvashatni, azok kedvéért, összevonva adjuk az alábbi tudósítást.

A tűz a színpad felett levő gazlángoknak villamos fénnyel való meggyújtása által keletkezett. Mikor a szuffita lángot kapott, egy munkás zavarában felhúta az előfűggyönt s a tűz pillanat alatt rohamosan elterjedt. A sodródó függönyt elfelejtették leereszteni. Mint a villám, terjedt az emésztő tűz. A színházban közel másfélezer ember volt. A karzatról a tűz láttára irtózatossá erővel tolokodtak a lépcsőkön lefelé. Néhányan megsehrülve kijutottak, de a nagyobb rész bennveszett. Sokan az emeletet ablakaiból ugrottak ki. Az első emelet erkélyről mintegy hatvanan, kitárt mentőpönyvokba ugrottak.

A színházból folytonosan rémült jankiáltások, velőrázó sikajok hangzottak. A lángok a tetőket nyaldosva espadostak ki mindenfelé, majd az egész tető is egyszerre lángban állt. A tüzőltök egy negyedórát késtek; azonnal nagy erővel kezdtek az oltáshoz, de a tűz ilyeszerrel gyorsasággal terjedt.

A közeli rendőr-palotába folytonosan szállították a halottakat és sebesülteket. — A szerencsétlen áldozatok legtöbbször úgy nyomták agyon. A színházban rekedtek egy része elégett, van olyan is, nagyon sok, ki egészen szénné égett.

A mint a tüzőltök a színház belsőjebe hatoltak, a színház második és harmadik karzatának folyosóján halomra feküdtek egymás mellett a halottak. A rendőrség több folyosóra nem tudott behatolni, mert a légvonat eloltotta lámpáikat. Hogy mennyire összeszorultak a menekülő a lépcsőkön, bizonyítja az a körülmény, hogy a hullák közül számosan formátlan tömeggé voltak összelapitva. A színház teljesen leégett, a puszta falak romhalmazai maradtak meg csapán, melyek alól még 5 nap múlva is sok hullát szedtek ki.

Az eltűntek hiteles jelvénye szerint a hiányzó száma a halottakkal együtt 917-re rúg.

A rendőrségnél tett följelentés szerint a színtársulat tagjai közül eltűnt: Adámek Ferencz színész, Albrecht Ferdinánd a zenekar tagja, Beck Anna színésznő, Brandl Ferencz a zenekar tagja, Guderina Anna ruhatarosnő, Hausz Rudolf színész, Lang Kata ruhatarosnő, Muek Ferencz munkás, Piringer Alajos jegyzető, Samek Ignác a elaque vezetője, Zóhrer a zenekar tagja.

Az eltűntek közt van: 72 kereskedő segéd, könyvivő; 34 iparos; 12 építőmester, mernök; 26 hivatalnok; 12 egyetemi hallgató; 22 tanuló (gimnáziumi, reáliskolai), 4 kereskedelmi akadémiai hallgató és 3 ügyvéd. A többiek ismeretlenek, kik össze voltak szünesedve.

Most már kétségtelen, hogy bűnös a hanyagság okozta 900 ember gyásos és birtelen halálát. Általánosán sürgetik a komoly megtorlást. — A színházépület 800,000 ft-ra volt biztosítva, Jauner szüzigazgató vesztesége 100,000 ft.

Bulyovszkyné Lilla asszony, ki Bécsben időzött, családostól véletlenül köszönheti megmenekülését. Későn névén jegy után, csak a 2-ik karzatra kapott jegyet. Belép a színházba; a 13-ik számú hely volt az övé. Amint elfoglalta helyét, az neki selogysem konvencionál s kimegy a színházból. Néhány perezt múlva kiűtött a tűvész.

A mily megrendítő a gyásos eset, épp oly általános a részvét, mely elsősorban abban nyilvánul, hogy a szerencsétlenség által sújtott szegényebb sorúak, kik családjuk gyamolát, kenyérüket veszítették, legalább az anyagi nyomorlómegmentésenek. A katasztrófa hírére a király maga és a királyné nevében, rögtön táviratilag utalványozott tízezer forintot, az elvesztettek családjaik és a kényerüket vesztett színházi személyzetek fölségelére. A trónörökös pár s a főherczegek szintén tetemes összegeket ajándékoztak s a példa számos köztetűre talál, úgy hogy már az első napon száz-ezer forint volt együtt. Baró Rothschild tízezer ftot adott, herczeg Tübeckő ötözezer, a börtén eddig ötvenezer forint irtak alá, a képviselőházban, a hírlapoknál gazdagon folytak az adományok; maga Bécs város községtagja is pedig a katasztrófa nagyságához mért intézkedéseket tesz; terben van, hogy az árva gyermekeket mind a város fogadja örökbe. Az összes bécsi színházak kijelentették, hogy előadást rendeznek a szerencsétlenek javára; az udvari opera, valamint a burgszínház személyzete is küldöttségileg jelenté baró Hoffmann főintendánsnak, hogy az egész személyzet rendelkezésre készen áll s mindkét színházban már legközelebb megtartják a jótékonycélyű előadásokat; az operaházban Wiltné asszony közreműködésével. A vidékről is külföldről is érkezik már segély s többek közt a párisi „Société de l'Union générale” 159 ezer frankot utalványozott. Az osztrák képviselőház tegnap ötvenezer ftot szavazott meg a szűkölködőknek. Prágában a cseh lapok is gyűjtönek. Az uralkodó által a Ring-színház kereset nélkül maradt tagjainak fölségelésére adományozott 5000 ft kiosztását a rendőrszűzigazgató ság hétfőn kezdte meg. A nős tagok 80, a nőtlének 40 ftot kaptak. — A katasztrófa által inségre jutottak számára, f. hó 14-ikéig Parisban, Bécsben, Prágában. Budapestben összesen egy fél millió forintot gyűjtöttek. — A new-yoki Thalia-színház e célra közelebb előadást fog rendezni.

A ki Bécs utczáira ma végigmegy, alig ismer rá a vidám jövedvű lakosságát. Mióta a katasztrófa egész irtózatossá nagyosága köztudomásra jutott, minden üzleti tevékenység 5-6 napig csaknem egészen szünetelt s komor hangu-

lat, mély fájdalom ez érzéséhez, az elkecserezés érzése csatlakozik. Bécs, a szép esászárváros gyászol és gyásza mindenütt részvétre talál.

## Fővárosi hírek.

— A nemzeti színházról, mint a rendkívüli számunkban irtuk, E. Kovács Gyula újévkor el fog távozni. Több budapesti lap felszólal, hogy helyébe Molnár szerződtessek. Bizony ideje volna már. Molnár György nemcsak mint kitűnő tragikus, képzett színész, művelt ember van helyén a nemzeti színházban, a ki ott szép alakításai és öntudatos átgondolt játékaival megnyerte magának az intelligens közönség önzetlen rokonszenzét; de Molnár azért is számíthat arra, hogy a nemzeti színház szerződési, mert neki a magyar színészet körül nagy érdemei vannak, a melyek nemcsak méltó, de kötelességszerű jutalmazást is találnának a kitűnő művész szerződtesésében. Hiszszük, hogy az igazgatóság nem is fog késni leróni Molnár György irtaut azt, a mivel neki — mondjuk ki nyíltan és őszintén — tartozik.

— A budai krisztinavárosi szinkörért, mint tudjuk, a jövő nyárra Krecsányi és Bogyó szüzigazgatók folyamodtak. A véleményadásra felhívott közoktatási bizottság azt ajánlotta, hogy Bogyó Alajos társulatának adassék át a szinkör; a tanács azonban azt a javaslatot alapította meg, hogy mindkét folyamodó utatitassék el, a szinkör pedig maradjon üresen. Ez ügy decz. 14-én került a közgyűlés elé. Többen élénken pártjára keltek a szinkörnek, főképp a budai társasélet s a magyarosodás érdekében s végre a gyűlés azt határozta, hogy előbb tüzendőri szempontból megvizsgálta a szinkör s majd csak aztán dönt.

— A nemzeti színház igazgatósága felhívta a tagokat, hogy fővárosi és vidéki előadásokban, hangversenyekben való közreműködésekre ne tegyenek igéretet, mert az igazgatóság kivált a teli hónapokban (midőn hetenkint tíz előadás van) nem adhat rá többé engedélyt. Ugy tapasztalta ugyanis, hogy ez a műsor megzavarását vonja maga után. Ennélfogva a csak pár napra terjedő szabadságolásokat is megszünteti.

— A népszínházban kedden este „Boccaccio” került színre Pálma a Ika asszonnyal a czimszerepben. A művésznőt megjelenésekor zajos tapsokkal fogadták. A szépszámu közönség az est folyamán több ízben tüntette ki és néhány dalát megújraztatta. Sikere teljes volt, s ez este meggyőződhetett, hogy ismét kedvence a fővárosi közönségnek.

## Vidéki hírek.

— A nyitrai színház ügye szép előhaladást tett. Az építéshez szükséges tőke már együtt van s tavasszal az alapkövet le lehet már tenni. Az egyes buzgólkodókön kívül nagy érdeme van e szép eredményben Nyitra városának, mely egy 7000 ftot érő telket s a megyének, mely 15,000 ftot adott a hazafias célra.

— A színész-egyesület, és a kolozsvári színház. Tudvaló dolog, hogy a kolozsvári színház tagjai nem léptek a színész-egyesületbe, noha a k. ig. tanács már többször felhívta őket erre, valamint a tagsági és nyugdíjilletékek befizetésére. Közélebb ez ügyben ülést tartottak Kolozsvárt, mely ülésen kimondották, hogy habár a kolozsvári színház, valamint a budapesti nemzeti színház is, a belügyminiszter közvetlen fenhatósága alatt állván, ily egyesülésre nem kényszeríthető, de miután a kölcsönös egyetértés és jó viszony mindkét félre kívánatos és szükséges, a nyugdíj-választmány egy bizottságot küldött ki egy módozat készítésére, mely által mindkét fél kívánalmait méltányos kielégítést nyerhetnének.

— A vidéki szünygi bizottságok figyelmébe. Röviddel ezelőt Delattre Károly Bécsben, egy túzólt-készülékkel tett próbát, mely minden tekintetben sikerült. Készülékét „Mata-Fingos”-nak nevezi; és a napokban Budapesten is bemutatja. Az egész készülék egy kis dobozból áll, melyben bizonyos folyadék van, melynek segítségével a legnagyobb lángu tüzet alig néhány pillanat alatt elfojtja. Bécsben kétszer egymástán nagy közönséget vonzott a produkcióra. Egész faházat vont be kátránnyal, petroleummal s aztán meggyújtotta; alig öntözte meg azonban a dobozban előkészített folyadékkal, s a tűz azonnal elmúlt. E „tűz-ölő” készülék ára 100 ft, tehát aránylag véve nem is drága. A szünygi bizottságok tekintés kötelességüknek e készüléket meghoztatni, a színház és a közönség érdekében.

— Kolozsvári hírek. „A hol unatkozna” vigjátékot a kolozsvári közönség osztatlan tetszésel fogadta. A nézőtört nagyszámú, valóban valógatott közönség tölté meg. A hatás jelenetről jelenetre fokozódott, helyenként egész elragadta-

tással tapsoltak, s nyílt jelenetekben még annyit tetszésnyilatkozatot nem hallottak, mint ez előadás alatt. A darabból összesen huszonzhárom próbát tartottak. — Köszegi Gézának „A talu rózsája” című operája, meglehetősen hidegen hagyta a közönséget. A szöveg, melyet Csengei Gusztáv tanár irt hozzá, lapos, üres semmitmondásokból álló férczermény. — E. Kovács Gyula egy hónapra terjedő vendéjátéka alatt összesen tizenkétszer fog fellépni, mindannyiszor bérletben. Tizenharmadik — és egyuttal utolsó — fellépte jutalomjátéka lesz. A művész első fellépte alkalmával „Othello”-ban nagyszerű ovációkban részesült.

— Szacsvay Imre, a kolozsvári színház széptehetségű tagja, „Erdélyi játékszini lapok” czímen, egy hosszabb ismertetést irt, melylyel hozzá kívánt járulni a magyar színészet történetének megírásához. Nagy gonddal és előszeretettel gyűjtötte össze és dolgozta fel az adatokat, 1799-től 1813-ig. Ez érdekes ismertetés közlését, a jövő évnegyed elején megkezdjük lapunkban. Valóban kívánatos volna, ha a magyar színészet tagjai közül, minél többen követnék Szacsrai Imre és Vedress Gyula példáját; ez utóbbi a székesfejevári színvizonyokat ismertette 1795-től kezdve.

— Debreczenben, Údvöske operettet igen kedvezően fogadták. Az előadás élénken és összevágóan folyt le. A szereplők közül első sorban Krecsányi Saroltát emlíjük meg, ki Bettina szerepében igen szépen énekelt, játszott és öltözködött. Halmayné, Bérczy, Latabár, Németh és Csátár szerepeiknek teljesen megfelelték. — Bérczy Ödön javára „Orpheus az alvilágban” operette adatot. Megjelenésekor zajos tapsok fogadták, melyek dala előadása után, gyakran megújultak. Két szép koszort is kapott és a jövedelemből 100 ftot. — „Olivette lakodalma” című új operettere nyomban folytak az előkészületek, ugy a „Czifra nyomorúság” cz. szümmre is. — Dancz Nina jutalomjátékából 140 ftot kapott; az onfelül hat csokrot, egy koszort és egy szép virág koszarat kapott telve gyönyörű virágokkal.

— Szegeden, „Czifra nyomorúság”, Csiky Gergely legújabb szümmé, mult szombaton került először színre bérletszünetben nagy, teljes sikerrel. A színház zsufoltságig megtelt minden zugában. A közönség nagy varakozással ment a színházba s várakozása teljes mértékben ki lett elégitve. A „Czifra nyomorúság” hatása ott még nagyobb, általánosabb volt, mint „A proletárok”-é. A darab fényes sikeréhez, sokban járult az előadás is. A főbb szereplőket egytől-egyig minden tekintetben feltétlen elismerés illeti meg. — Makó repertoírja egy pompás szereppel gazdagodott, a Csoma Balint napidijas, ötleányos irnokában, a mely alak méltó párja a Proletárok Mósolygójának. Kitűnő generalak Poprádi is, a melyet Megyeri Dezső gondos tanulmányal mutatott be, s teljesen érvényre emelt. Ugyanezt mondhatjuk Rónaszékiről, a ki az egészséges humortól duzzadó Simit, a tiszteletbeli segédfogalmazót, folytonos derűtség mellett játszotta. Ő és Makó legtöbb tapost arattak, — igaz, hogy a leghalásabb szerepekben debütiroztak. Siposné (Esztr.) nemes játékaival megdotta nyerni számára a közönség rokonszenzét. — Ki kell még emelnünk Beczkó Jánosné, a ki oly találó vonásokkal látta el a szakácsnéből lett darabos modoru, de aranyos jószívű háziurnót, hogy nyílt jelenetben is kitapsolták. Vécsei Anna Bella szerepében jól bevált a keretbe. A többieknek — Szeles (Sodró), Ben-dek (Tarczali), Bodroginé (Zeger-nyes Parthenia), Papp Laura (Z. Zsuzsanna) — kevesebb alkalmuk volt kisebb és epizódszerepekben kitűnni, de jól beváltak ők is, úgy, hogy az összeloadás, a megszokottnál jóval magasabb színvonalon állott. A közönség elejétől végig kitűnő hangulatban volt s a főbb szereplőknek gazdagon osztá a tapsokat s kihívásokat. A darabot másnap ismételték, megint szorongásig telt ház előtt. — A mult hét ugyancsak „beütött” Aradi Gerő igazgatójának. A Csiky új darabjára kétszer zsufoltságig megtelt a színház; másod ízben az orchesztrum is ki volt adva. Szerdán, Makó jutalom-estéjén, harmadszor is „Ausverkauf” volt nem csak, hanem a zenekar helyén kívül még néhány pót-zártszékpadsort kellett behelyezni. Csütörtökön, az ünnepuapon, egy régi népszümmre, ismét jó tele ház. A szombat megint teleházat hozott, jöllehet a hirdettét új operette (A drago-nyosok) elmaradt, de helyette a „Czifra nyomorúság” ment harmadszor. (Sz. H.)

— Orosházáról Zoltán Gyula szüzigazgató, táviratilag kérdést intézett a gyulai kapitányi hivatalhoz, hogy nem jöhetne-e Gyulára társulatával, s az ott vendégszerelő Tamással? Valamint Gáspár és Balassa szüzigazgatóknak, ugy Zoltánnak is tagadó választ adtak. Ez okból Zoltán, Mező-Berénybe vitte társulatát.

— Szekszárdon, az állandó mükedvelő társaság első estélyét m. hó 26-án tartotta. Kezély



Csatár, mely érzéssel és igazi bensőséggel szavalta el „Guezi primás” című generjét, melyért megérdemelt tapsokban részesült. Ezt követték a „Nyolczadik pont” és „Erneszt” cz. egy felvonásos vígjátékok. Összes bevétel 70 frt volt. Az első előadás sikeréért kiváló érdem illeti meg Landerer Arthurné urnót, ki nem kimélve időt és fáradságot, a próbákön és rendezésnél szives utasításokat adott s ő maga is közreműködött a siker elérésére. — Ugyanott e hó 17-én kezdte meg Miklósy Gyula színtársulata előadásait.

— **A Szombathelyt** megjelenő „Vas megyei Közlöny”-ben olvassuk a következőket: Multszombaton Balog Alajos társulata először léptette fel itt Bodor Etel k. a-t a „Kapitány kisasszony” operetteben; esinos színpadi alak, élénken és otthonosan játszott, bár hangja felett nem uralkodik, főképen az énekszerepek megkezdésénél. Vánzéli Irma szép tehetség, szivesen látott jelenség, Balog Árpád s Kiss Sándor a társulat elsőrendű tagjai; az előadásön a közönség telt házban nagyon jól mulatott. — Vasárnap üres ház előtt Tóth Edének „Schneider Fáni” népszínműben Balog igazgató (Akósy agglégény) oly ritka humorrall, magas képzettségű komikával és arzejátékkal lepett fel, hogy a lelkesült közönség megújraza couplettjét és többször zajosan megtapsolta; Monori (szolgája), Vánzéli Irma (Schneider Fáni) és Balog Árpád (füzfapoéta) hathatósan emelték az est sikerét. — A legjobb előadások közé tartozott kedden a „Piros bugyelláris,” a telt ház mindvégig élvezettel nézte a szép játékokat, a szereplők mindegyike derekasan betöltötte helyét. — Szerdán utolsó estén Szigligetinek népszínműve „A szerelmes deakok” újra telt házat hozott, Paksai (Peterdi) sokszor esalta ki a mosolyt. Bodor Etel és Vánzéli Irma, ugy Balog Árpád és Kiss nagyon ügyesen alakítottak; ezen előadásban, valamint a többiekben is a taps és kihívás többször helyén volt és kiérdemelték a szereplők. — Mindezek mellett közönségünknek korábbi tartózkodása, az üres házak arra bírtak az igazgatót, hogy Veszprémbe költözzék; mi azonban távozását nem helyeseljük, miután közönségünk már kezdte felkarolni a jó erővel bíró társulatot.

— **Tordán**, Szabó Antal színtársulatánál, e hó 3-ikán volt Szirmayné Teréz jutalomjátéka „A velencei nő.” A közönség, mely szép számmal jelent meg, jutalmazottat zajos tapsall fogadta, és három díszes esokorral s egy szép koszorúval tüntette ki. A darab folyamán is többször kihívták. — Ugyanonnán írják nekünk, hogy decz. 8-án volt Leövey József jutalomjátéka; „Armány és szerelem” került színre telt színház és általános tetszés mellett. Leöveyt megjelenésekor tapsviharral, éljenekkel, két szép virágescokorral és egy koszorúval fogadták. Ferdinánd szerepét játszotta s alakításáért minden felvonás után kihívták. A többi szereplők egész buzgósággal működtek közre, hogy az előadás sikerét emeljék. — Karácsony után Nagy-Szebenbe megy a társulat, hol az alispán maga vette kezébe a gyűjtővet.

— **Helyreigazítás.** Lapunk 50-ik számában közöltük Bényei István színtársulatának névsorát, melyből tévedésből kimaradt Leövey Ilka társalgási színésző neve, a mit ezennel helyreigazítunk.

— **Szatmárt** Bényei István f. hó 8-án kezdte meg az idényt „Aszalai uram leányai”-val. Azóta előadtak: Kis herceg, Piros bugyelláris, Vájlunk el. A további heti műsor: Titilla hadnagy, Idegen nő, Údröske, Mukányi, Bokkacsó, Cifra nyomoruság. — A közönség, mely eleinte a bécsi katasztrófa miatt tartózkodó volt, „Vájlunk el”-re teljesen megtöltötte a színházat s tekintve a jó hangulatot, mely azóta általános, s a változatos játékréndet, remélhető, hogy a szatmári idény a körülményekhez mérten tűrhető leend.

— **Állomás változtatások.** Bilog Alajos színtársulata Veszprémbe, Grim János Rimaszécsre, Köszegi Endre Tisza-Füdre, Miklósy Gyula Szekszárdra, Tóth Béla Nyitrára, Zoltán Gyula Mezöberénybe tettek át állomásaitak.

— **A balaton-füredi színikört** a jövő nyárra, — mint biztos forrásból értesülünk — Geröfy Andor színgazgató nyerte el. E hó 15-én kötötte meg Geröfy a szerződést Ecsi László ural, a fürdőintézet igazgatójával.

— **Kassán**, kedden adták először, a „Hadjárat a békében” című új vígjátékot tetszéssel. A darab nem bir valami nagy belbecsessel, de azt meg kell adni, hogy igazán mulattató egy drab. Vékony meseje, eselekvény hiánya ellen kifogást tehetünk, de ezt elfeledjük a szellemes ötletekért. A szereplők: H. Szabó Ilka, Kutasi Janka, Mészáros Lajos, Dálnoky Kárpát, Fehérvári Ottó, Andorfi, folytonosan derült hangulatban tartották a közönséget s ez rájuk nézve a legnagyobb dícséret. — Pénteken „Fatinicza” operette igen élvezetes

előadásban került színre. Geröfiné esinos kis Fatinicza volt, jól volt disponálva és kedvesen játszott. Peterdiné O. Georgina (Lidia) teljes elismerést érdemel ugy éneke mint játékaért. Több ízben megtapsolták Geröfinével együtt. Andorfi jó Kancsukoff volt. A négy három hölgy: Locsarekné, Fürst Hermin, Liezenmayer nővérek esinon voltak öltözve és jól énekeltek. Dícséret érdemelnek még Fehérvári és Szigligeti. Lenkeiné, tánczát, keeslejesen lejtette. Megtapsolták. — Balog Árpád javára Szép asszony kocsisa népszínmű adatott. Kileptekor hosszantartó tapssall és egy pompás szalaggal díszített koszorúval fogadták. A jövedelemből 114 frtot kapott. — A színházat renoválás miatt 10—12 napja bezárják.

— **Kecskeméten**, Donna Juannitát deczember 3-án másodsor adták elő szép sikerrel. Az előadást illetőleg először Kohay Etel Juannitáját kell dícsérolleg kiemelnünk, ki — az ottani lapok szerint, — ritka fürges soubrette és felette farszító nehéz műszerepét gondall, művészetall alakította és énekelte, toilletve nagyon esinos volt, és olyan enyegelő játszi kis csipkés gyermek, hogy sok öreg embernek is kedve kerekedhetett volna gyermekekké ifjodni mellette. Czakóné, Arányi, nagyon jök és Hatvani is meglehetősen volt szerepében, a legfrapansabb tetszést aratott az utolsó felvonásban az öreg gyermekek és gyermek öregek jelenete. — „A cifra nyomoruság” egészen telt ház előtt adatott, nagy hatással. Bokody (Osoma) és Maar Julia (Eszter) diadallal végeztek nehéz feladatukat. — Vasárnap f. hó 11-én „A falu legszebb leánya” került színre kitünő előadásban. A szereplők, igyekeztek szerepeiknek teljes megfelelni a mi legelső sorban Arányi Dezsőnek sikerült is, ki mint Léza Vincez excellált. Nyílt jelenésben kétszer hívták ki. H. Csillag Amália a címzserepét nagy tetszés között adta. Szép dalait megtapsolták. Jól játszott még: Balla Béla, Juhász Sándor, Arányiné, és Bokodiné. — Kedden a Ring-színházi szerencsésének javára „A járvány” adatott — deficitre, még a napi költség sem jött be.

— **A vidéki színgazgatók** közül dícséret illeti meg Károlyi Lajos, Geröfy Andor és Jakab Lajos urakat, kik siettek a szerencsésenlül járt színészek fájdalmát enyhíteni. Károlyi és Geröfy hétfön (12-én) rendeztek jötekonyezelü előadást; előbbi a „Pupos”-t, utóbbi Armány és szerelem” színművet adatta elő. Sajnos, hogy nemes törekvésük a közönség részvétlensége miatt nem sikerült. Mind a három városban u. m. Székesfehérvárt, Kecskeméten, Kassán, deficit volt. — Kassán felülfizettek: Gábríel János ur 2 frt. dr. Földi Miksa 2 frt. Birsingerné urnó 2 frt. Munkácsy József 2 frt. Rélay Róbertné urnó 1 frt: összesen 9 frt.

— **Tarcsarovatunk** és több vidéki hír, — térszúke miatt, — mai lapunkból kiszorult.

## Rövid hírek.

Pozsony városának közgyűlése a színházat biztonság tekintetéből bezáratta mindaddig, míg a karzatról és a felsőbb pályókokból le a szabadba vezető lépcsőket el nem készítik. — A szegedi színház ügyében Tisza Lajos királyi biztos elnöklete alatt Szegeden tartott hivatalos értekezlet, a Felner és Helmer bécsi építészek által benyújtott terveket, mint teljesen kielégítőket elfogadta; a költség három ezer forintra van számítva. — Csiky Gergely „Kaviár” című bohózata csak tavaszkor fog előadatni a budapesti nemzeti színházban. — A kolozsvári színház nyugdíj-alapja, megközelíti a kilenczezer forintot. — Szabó Antal színgazgató közelébb Nagy-Szebenben járt, hogy ott 12 előadásra bérletet nyisson. — Két színész, egy színészőért Székesfehérvártól párbajt vívott, s az egyik súlyos sebett kapott! Ugy látszik jó dolguk volt. — A budapesti nemzeti színházban már is végrehajtották a biztonsági intézkedéseket. Az ablakokról leszedték a vasrácsokat, a folyósokon zárt lámpákat illesztettek fel, melyekben gyertya ég. A fölszinten 48 kőrszékét és 42 zártszékét eltávolították, a 2-ik emeleten két sor széket és a karzatön harmadfelet szedtek ki. A telt átalakítások 50.000 frittal esökkentik a színház évi bevételét. — Oly anyagot találtak fel, a melylyel bevont díszletek nem gyuladnak meg egy könynyen, sőt meggyuladás esetén is, a tűz csak senyved rajtuk, de lángra nem lobban. — A zombori színház-bizottság, Szemző Gyula zombori képviselőt, a papai állandó színház meg szemlélésére küldte ki. — Szigethy Jenő, mint ő maga velünk tudatja, daltársulati engedélyt nyert, s jövő évi január 15-én megkezdí társulatával működését. — Hubay Gusztáv társ lett Szegedi Mihály színgazgatóval; az egyesült firma alatt H. M. Vásárhelyen tartanak előadást.

— **Abafi Lajos „Nemzeti könyvtár”** című pártolásra méltó vállalatából újra megjelent hét füzet, ugyanis a 93—100-ig, vagyis az új folyam 13—20-ig. E füzetekben befejezést nyer Vajda János összes költeményének második köete, s ezzel a becses munkát immár egészen teljesen bízzák az előfizetők. Befizettek továbbá Gaal Józsefnek „Szirmay Iona” című érdekes történelmi regénye, valamint Dr. Badics Ferencnek szépen írt bevezetése, mely Gaal életét és műveit behatóan ismerteti. Végül veszzük Beöthy László „Goldbach & Comp.” című társadalmi regényének folytatását. Az ár (füzetenkint 30 kr.) a díszes kiállításhoz képest igen olcsónak mondható, 12 füzetre 3 frt 60 krral előfizetők a füzeteket bérmentve kapják. — Ajánljuk a szép vállalatot főleg az olvasókörök figyelmébe.

— **Színházi** évkönyvet adnak ki a kecskeméti színtársulat tagjai: Arányi Dezső és Miskolczi Henrik. Az idén már kiadtak egy kötetet, mely az előfizetési felhívás szerint jelentékeny összeget juttatott Tóth Kálmán s rjára. Az évkönyv kiadását szerkesztők azzal indokolják, hogy évről-évre összegyűjtsek a színészek körében felmerült irodalmi termékek közül a jelesebbeket s átadják az irodalomnak. A kiadandó művet, díszíteni fogják: Pálmay Ilka, Hegyi Aranka, Maar Julia és Bokody Antal sikerült arzejépei. Előfizetési ára a 10—14 ivnyi könyvnek, mely január végén hagyja el a sajtót. 1 frt vagy díszpeldányban 1 frt 60 kr. A tiszta jövedelem a szt-István szoborra és a vidéki színészek nyugdíj-alapjára van szánva. Milyen ajánljuk olvasókörök iségünk becses figyelmébe. Az előfizetési pénzek szerzők neve alatt, a kecskeméti színházhoz ezimzendők.

## Szerkesztői üzenetek.

Nyar ádtó. Fogadj! Nagysád őszinte köszönetünket, a gyöngéd figyelemért.  
Tördára. A társulati névsor beküldése, soha sem késő. Kérjük.

## Megbízások tára.

### Keresünk:

Elsőrendű színházhoz egy másodoperette és népszínműénekesnőt, egy népszínműénekest, egy szerelmes színészt.

Kisebb társulatokhoz első- és másodrendű énekeseket, énekesnőket, segédszínészeket és szerelmezt. Gyors jelentkezést kerünk.

### Ajánlkoznak:

Sugók. — Népszínmű és operette tenor. — Betanult karnök. — Karmester. — Fialat hösnő és drámai szende. — Anya és fiatal komika. — Elsőrendű szende.

## A t. színgazgató urakat

tisztelettel értesítjük, hogy a „Piros bugyelláris” óta legnagyobb sikert aratott népszínmű Berczik Árpádnak

## Az igmándi kispap

című darabja, kizárólag esakis nálunk s jutányos áron szerezhető meg.

E művet annál is inkább merjük a t. igazgató uraknak ajánlani, mivel a népszínházban folytonosan szufolt házak, s rendkívüli tetszés mellett adatik.

Eddig megrendelték: Aradi Gerő, Balogh Alajos, Bényei István, Geröfy Andor, Károlyi Alajos, Kolozsvári nemzeti színház, Kreesányi Ignác, Jakab Lajos, Mannsberger Jakab, Sztupa Andor és Völgyi György.

Nemes F. és Nagy V. Budapesten.

## Fontos a tisztelt igazgató uraknak!

Van szerencsém önöknek teljesen szagtalan igen intensív fenyő, hónapokig állandó és nagyon gazdaságos szaporasígu, fehér és vörös görög tűzemet ajánlani. Az aradi színházban 5 év óta kizárólagosan ez használatik. Bár mely színűből — az illető összeg előre bentvalyozása vagy postai utánvét mellett: 1 kilót 2 frt 50 krért, 2 kilót 4 frt 50 krért, 4 1/2 kilót 9 frt 50 krért, gondosan lédácskába pakolva, és postán bérmentve küldök.

Azon biztos tudatban, hogy készítményem olcsósága és kitünősége minden lehető versenyt kizár, felkérem a t. igazgató urakat egy próba megrendelésére.

Arad, deczember 12-én 1881.

Rezanyay Mátyas, gyógyszerész.

Kiadótulajdonosok K. J. és L. M.